

Överförmyndarnämnden informerar om

Till dig som har barn under 18 år

Föräldrabalken är den lag som bl a reglerar förhållandet mellan barn och föräldrar. Den här broschyren ger dig en översiktlig redogörelse för de grundläggande regler som gäller när en förälder förvaltar sina barns tillgångar.

Alla föräldrar som har barn under 18 år står under överförmyndarnämndens tillsyn om de är förmyndare. Det är oftast båda föräldrarna som gemensamt är förmyndare.

Man skiljer på kontrollerad och okontrollerad förvaltning. Kontrollerad förvaltning är sådan där barnets tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp¹. Det gäller även om barnet har mottagit pengar genom arv eller gåva och det förordnats att pengarna ska stå under särskild överförmyndarkontroll.

Förälder är en ställföreträdare

Föräldrarna företräder sitt omtynda barn i bl a ekonomiska angelägenheter. Det kallas förmynderskap. Reglerna om förmynderskap finns i föräldrabalken (FB).

Föräldrarna ska tillvarata barnets intressen och se till barnets bästa. Överförmyndarnämnden har tillsyn över alla föräldrar i kommunen och ska se till att barnets tillgångar inte används på ett otillbörligt sätt. Grundregeln är att barnets tillgångar ska placeras tryggt och säkert samt ge en skäligen avkastning.

VÄRMDÖ KOMMUN

¹ Prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för år 2013 är 44 500 kr. Åtta prisbasbelopp är således 356 000 kr.

Föräldern har ansvar gentemot barnet

Om föräldrarna inte tar tillvara barnets intressen kan de bli skadeståndsskyldiga mot sina barn. Barnets pengar ska användas till barnets utgifter – inte föräldrarnas. Föräldrar har försörjningsplikt för sina barn även om barnet har egna tillgångar. Barnets pengar får heller aldrig skänkas bort.

Överförmyndarnämndens tillstånd

Vissa rättshandlingar *kräver alltid* överförmyndarnämndens samtycke oavsett hur stora tillgångar barnet har. Det gäller:

- Om barnet ska köpa, inteckna eller sälja fastighet, tomträtt eller bostadsrätt²,
- Om barnet ska ta emot en gåva som rör fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt³,
- Om barnet ska låna eller låna ut pengar⁴,
- Om barnet ska bedriva rörelse⁵,

På överförmyndarnämndens hemsida finns särskilda informationsblad gällande ovannämnda åtgärder.

Barn som har *under åtta prisbasbelopp, d v s okontrollerad förvaltning*

Om barnets tillgångar understiger åtta prisbasbelopp bestämmer föräldrarna i stort sett själva hur pengarna ska placeras.

Normalt behöver föräldrarna inte heller lämna någon årlig redovisning till överförmyndarnämnden för hur de förvaltat barnets tillgångar. Undantag gäller bara om barnet äger en fastighet, tomträtt, bostadsrätt eller om föräldrarna lånat pengar av barnet mot revers.

Barn som har *över åtta prisbasbelopp, d v s kontrollerad förvaltning*

Om barnets sammanlagda tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp finns det vissa begränsningar i föräldrarnas rätt att förvalta barnets tillgångar. Det blir således fråga om kontrollerad förvaltning.⁶

² FB 13 kap 10 §.

³ FB 13 kap 10 §.

⁴ FB 13 kap 12 §.

⁵ FB 13 kap 13 §.

När barnets tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp ska föräldrarna anmäla det till överförmyndarnämnden och lämna förteckning över barnets samtliga tillgångar.⁷ Blankett finns på hemsidan eller skickas till föräldrarna vid förfrågan.

Föräldrarna ska sedan lämna en årlig redovisning till överförmyndarnämnden som bl a visar hur tillgångarna förvaltats och placerats.⁸

Vid kontrollerade förvaltningar behöver föräldrarna överförmyndarnämndens medgivande för vissa förvaltningsåtgärder utöver de som tidigare nämnts. Det gäller t ex vid köp av aktier och kapitalförsäkringar. Köp av andelar i värdepappersfonder eller köp av obligationer som utfärdats av staten, kommunen eller bank kräver dock inte överförmyndarnämndens medgivande.

Begäran om särskild överförmyndarkontroll

Om någon vill testamentera eller ge bort pengar i gåva till omyndig och vill att överförmyndarnämnden ska kontrollera förvaltningen kan testatorn eller givaren föreskriva det. Det är inte ovanligt att t ex mor- eller farföräldrar skänker pengar till sitt barnbarn. När pengarna satts in på barnets konto meddelar insättaren överförmyndarnämnden om att pengarna ska så under särskild överförmyndarkontroll. Särskild överförmyndarkontroll innebär att överförmyndarnämnden utövar samma tillsyn som när barnets tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp, se ovan.

Särskild förvaltning

Ibland har en testator eller givare bestämt att en testamentslott eller gåva ska stå under särskild förvaltning och därmed vara undantagen från överförmyndarnämndens tillsyn. Det förutsätter att tre villkor är uppfyllda. Det ska framgå att det är fråga om särskild förvaltning, den särskilde förvaltaren ska vara namngiven och förvaltningen ska ske utan medbestämmanderätt från barnets föräldrar.

Överförmyndarspär i vissa fall

När en omyndig på grund ett arv eller testamentet har fått pengar till ett värde överstigande ett prisbasbelopp (44 500 kr år 2013) eller med villkor om särskild överförmyndarkontroll ska den som ordnar utbetalningen för den omyndiges räkning sätta in pengarna på bank med uppgift om pengarna inte får tas ut utan överförmyndarnämndens tillstånd.

⁶ FB 13 kap 2 §.

⁷ FB 13 kap 3 §.

⁸ FB 13 kap 14 §.

Detsamma gäller om den omyndige får ett försäkringsbelopp, ett individuellt pensionspar, brottskadeersättning eller skadestånd utbetalt. Då är den som ordnar utbetalningen skyldig att sätta in pengarna på bank med uppgift om att pengarna inte får tas ut utan överförmyndarnämndens tillstånd.

Den som sköter om utbetalningen ska sedan meddela förmyndaren och överförmyndarnämnden om att pengarna är utbetalade till ett konto med överförmyndarkontroll.⁹

Skärpande föreskrifter

Om överförmyndarnämnden misstänker att föräldrarna missköter förvaltningen av ett barns egendom kan överförmyndarnämnden besluta om skärpande föreskrifter. Det innebär t ex att barnets bankkonton kan spärras för uttag och/eller att föräldrarna ska redovisa sin förvaltning m m. Detta gäller oavsett storleken på barnets tillgångar.¹⁰

Socialtjänsten ska på eget initiativ lämna upplysningar om sådana förhållanden till överförmyndarnämnden.

Ibland behövs god man

Om ett barn och dennes förmyndare har del i ett oskiftat dödsbo måste en god man förordnas för barnet. Detsamma gäller om det är fråga om en rättshandling eller rättegång mellan barnet och förmyndaren eller om förmyndaren och barnet i övrigt har motstridiga intressen.

Om barnet ska motta fast egendom eller bostadsrätt i gåva av sina föräldrar behövs alltid en god man. Andra gåvor från föräldrar till barnet kräver också god man om det inte är fråga om vanliga presenter t ex vid jul och födelsedagar. Vid rena penninggåvor behövs dock normalt inte en god man om beloppet sätts in på ett bankkonto i barnets namn.

Överförmyndarnämnden förordnar god man för barnet efter ansökan. Ansökningsblankett finns på www.varmdo.se.

